

Een echte nationale investeringsbank is voor Nederland onmisbaar

Aanleiding

“Nederland beschikt, anders dan andere Europese landen, niet over een nationale investeringsbank. Daardoor ontbreekt een krachtig overheidsvehikel om de energietransitie, de defensie-industrie en de landbouwtransitie te financieren; missen innovatieve Nederlandse bedrijven de financiering om te groeien zonder in buitenlandse handen te verdwijnen; en mist Nederland de boot bij het aantrekken van Europese gelden die via de EIB worden verdeeld”.

Met deze [oproep](#) startte een groep deskundigen in maart 2025 een pleidooi voor de oprichting van een nationale investeringsbank (NIB). Inmiddels zijn we een jaar verder. Positief is dat het kabinet-Jetten de oprichting van de instelling heeft aangekondigd. Maar verder is er nog niet veel gebeurd. De urgentie is nog groter geworden, voor de economie én voor de weerbaarheid van ons land. Dat wordt verderop toegelicht. Zonder een echte NIB zijn de plannen van het kabinet niet te realiseren. Hoogste tijd voor actie: van woorden naar daden.

Samenvatting

Dit zijn de [essentiële kenmerken](#) van de slagvaardige NIB die nodig is:

- **Scope:** financiering van private initiatieven voor verdienvermogen (start- en scaleups, innovatie) en weerbaarheid (opbouwen defensieindustrie); publieke investeringen voor transitie energie, landbouw en natuur, infrastructuur en water; katalysator van private cofinanciering voor deze zaken.
- **Schaal:** eigen vermogen 10-12 miljard, aantrekken vreemd vermogen in de private kapitaalmarkt voor financiering in de orde van 100 miljard.
- **Professioneel:** organisatie van professionals bestuurd door geloofwaardige financiers, onder toezicht van DNB en AFM en aanvullend en ondersteunend aan de markt.
- **Afstand van overheid:** om de uitvoeringskracht van de Rijksoverheid op niveau te brengen, en buiten de EMU-cijfers voor tekort en schuld van de Nederlandse overheid.

Alleen de combinatie van deze vier factoren levert de NIB die Nederland node mist.

Medeoverheden hebben zo'n bank (BNG en NWB), andere landen hebben zo'n bank (zoals KfW in Duitsland, CDC/Bpifrance in Frankrijk). De Nederlandse Rijksoverheid niet. Die is excentriek, een afwijking niet alleen binnen Nederland maar binnen Europa. Daardoor is Nederland onmachtig om grote investeringen van nationaal belang tot stand te brengen. De systematiek van de Rijksbegroting zit Nederland in de weg. Die moet op de schop.

Zonder de NIB zijn de plannen van het kabinet-Jetten niet te realiseren. Dat er meer nodig is constateren het Centraal Planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving in hun analyse van het Coalitieakkoord. Elke week gaat er een brief naar de Kamer om te melden dat er voor essentiële zaken geen budgettaire ruimte is. De [bloemlezing van, al dan niet te missen, kansen](#) neemt elke dag toe, ook hieronder worden er een paar belicht. Onze infrastructuur loopt vast,

het elektriciteitsnet zit op slot, hoogwaterbeschermingsplan en warmtenetten komen miljarden tekort, de energietransitie stukt en ook voor de transitie stikstof/natuur is meer nodig.

Dit is geen oproep om de budgettaire randvoorwaarden op te rekken, integendeel. De Rijksbegroting is ingericht op de korte termijn en op consumptie, niet op meerjarige investeringsprogramma's om ons land sterk en weerbaar te maken. Dat zit Nederland in de weg. Een NIB betekent *versterking* van discipline, immers de investeringen van de instelling moeten worden terugverdiend. En niet zomaar alle investeringen horen thuis bij de NIB, maar alleen die waarvoor een professionele uitvoeringsorganisatie meerwaarde biedt o.m. door complexe investeringen te structureren en financieerbaar te maken. Maar liefst 17 pagina's aan voorbeelden op de terreinen van de ministeries van IenW, EZ/KGG, Landbouw en Defensie zijn [hier](#) te vinden.

Onze oproep aan politieke partijen is van de oprichting van een echte NIB geen politieke speelbal te maken. Het is een project van nationaal belang, voor regeringspartijen én voor oppositie. Essentieel voor de ambities van *alle* partijen, immers het maakt meer mogelijk. Niet alleen voor de beloftes van het kabinet. De overheidsfinanciën maakt het efficiënter en de Rijksbegroting wordt ontlast. Daardoor ontstaat ook ruimte voor andere zaken. Waar die ruimte aan wordt besteed is politiek, de ruimte creëren door deze hervorming door te voeren is dat niet.

Een effectieve NIB vergt een overtuigend invoeringstraject. De opgaven zijn omvangrijk en urgent en vragen om een NIB van het kaliber dat ook elders bestaat. Dit eindmodel met een overtuigend groeipad is cruciaal. De integratie van InvestNL en InvestInternational is belangrijk maar onvoldoende om een NIB van dat kaliber te bouwen. Niet nodig is dat de NIB meteen in volle omvang operationeel is (dat is niet realistisch) maar wel dat het eindmodel helder is en het groeipad daar naartoe overtuigt. Anders stappen financiers van het vereiste kaliber niet in om de NIB op te bouwen, en stappen marktpartijen niet in om de NIB te financieren.

Urgentie groter dan ooit

Aan de inhoud van de oproep is sinds een jaar geleden niets veranderd. Wel aan de context.

De urgentie is groter dan ooit, maar concreet zicht op realisatie van de echte NIB is er niet. Daarmee verspeelt Nederland unieke kansen op doorbraken in concurrentiekracht, noodzakelijke transitieën en klem zittende publieke investeringen, in innovatie- en verdienvermogen en economische groei om de verzorgingsstaat te kunnen blijven dragen. Dat toont ook het rapport van Wennink, dat door het kabinet is omarmd en nu op daden wacht.

Anders dreigt zich een scenario te ontvouwen van beperkte groei met stapsgewijze verschraving van de verzorgingsstaat, verdergaande de-industrialisatie, geen afnemende, maar toenemende (eezijdige) buitenlandse afhankelijkheid en toenemend binnenlands maatschappelijk ongenoegen en polarisatie. De-growth, de-industrialisatie en maatschappelijke onrust gaan hand in hand. Nederland moet dit scenario achter zich laten.

Het pleidooi voor een NIB stond en staat voor meer dan oprichting van zomaar weer een nieuwe instelling. Het staat voor een hervorming en breuklijn in de wijze waarop Nederland omgaat met de mobilisatie van zijn enorme private besparingen voor investeringen in de eigen economie en samenleving. Nederland beschikt nog altijd over enorme innovatiekracht, maar deze moet aanzienlijk betere kansen krijgen zich te gaan manifesteren in een onzekere tijd van grote transitieën en geopolitieke spanningen.

Niet alleen private investeringen, ook publieke investeringen moeten worden bevrijd. Deze zitten vast in een op de korte termijn gerichte systematiek zonder kapitaaldienst die medeoverheden en andere landen wel hebben, en zonder een publieke bank die medeoverheden en andere landen wel hebben. De Rijksbegroting is een buitenbeentje. Allerlei argumenten komen voorbij om daar maar niets aan te hoeven doen en de *status quo* te verdedigen (zie de bijlage).

Recente ontwikkelingen hebben de *sense of urgency* versterkt. Een kleine bloemlezing:

- De oorlog in het Midden-Oosten heeft ons met de neus op de feiten gedrukt van de eenzijdige afhankelijkheid van fossiele brand- en grondstoffen. De Europese Commissie heeft in de Clean Investment Strategy daarom voorstellen gedaan voor verhoging van investeringen in de energietransitie van 250 miljard naar bijna 700 miljard, per jaar. De Europese Investeringsbank en in haar kielzog de nationale investeringsbanken moeten de uitvoering ervan voor hun rekening nemen. Zonder NIB vist Nederland achter het net.
- Zolang investeringen in de energie-infrastructuur die nodig zijn voor elektriciteit, waterstof, CO2 en warmte (warmtenetten) en kernenergie afhankelijk blijven van korte termijn afwegingen op de Rijksbegroting komen deze er niet. Daarmee komen investeringen “in onafhankelijkheid” – door verduurzaming van de energie-intensieve industrie, het overige bedrijfsleven en de woningbouw – onvoldoende van de grond. Dat moet en kan beter.
- China is met een samenhangende strategie de chemiemarkt gaan domineren, met alle gevolgen van dien voor de afhankelijkheid van Europa en de overlevingsstrijd van de chemiebedrijven in Nederland. Behoud en modernisering van een strategische sector als de chemie (aan de basis van 96% van al onze producten) vergt grootschalige, strategische financiering door Europese en nationale investeringsbanken. Nederland heeft door haar geografische ligging nog altijd een toonaangevende chemische sector, aan de basis van bijna alle waardeketens. Het past niet om bij de transformatie van de sector aan de kant te blijven staan. Dat hoeft ook niet, maar daar is een NIB voor nodig.
- Terwijl bruggen, tunnels en wegen (spoor, vaar en auto) aan ernstige slijtage onderhevig zijn, is de Rijksbegroting niet in staat voldoende middelen vrij te maken voor onderhoud. Laat staan voor verbreding of vernieuwing van infrastructuur. Investeringen in fysieke infrastructuur hoeven helemaal niet uit de lopende begroting te worden gefinancierd, als waren dit kasuitgaven waarvan de houdbaarheidsdatum de jaargrens niet overschrijdt. De NIB kan een op afstand gezette kapitaaldienst van de rijksoverheid zijn, die voorkomt dat Nederland zo letterlijk vast komt te staan. Nederland heeft geen gebrek aan geld, hoogstens aan vernuft om het verantwoord te mobiliseren.
- Er is op de Rijksbegroting geen budgettaire ruimte voor medefinanciering of een rol als ‘launching customer’ voor investeringen in Europese AI-data-infrastructuur, waarvoor de Europese Commissie een bijdrage van 20 miljard ter beschikking heeft gesteld. Via de NIB kan Nederland wél een voorname rol vervullen in een Europees digitaliserings-initiatief voor grotere strategische digitale relevantie.
- En tenslotte, hoopgevend: het rapport Wennink leert dat Nederland nog altijd beschikt over een enorm innovatiepotentieel. Met complementaire financiële innovatie als toonaangevend financieel centrum heeft Nederland hiermee zijn boterham in het verleden altijd meer dan belegd weten te verdienen. Nu vraagt deze tijd opnieuw om financiële innovatie: een nieuwe financiële infrastructuur om innovatiepotentieel te

ontsluiten in een tijd van risicovolle grote systeemtransities. Zonder uitzicht daarop zoekt het innovatie- en verdienpotentieel zijn weg elders in de wereld, zoals start- en scaleups nu helaas al doen.

Deze bloemlezing illustreert dat het pleidooi voor de NIB urgent is én van strategische betekenis. In het Coalitieakkoord wordt de komst ervan aangekondigd. Echter ingevuld met slechts verhoging van bestaande budgetten zou hieraan geen recht worden gedaan. Nodig is een nieuwe, professionele financiële groep met de bovengenoemde brede scope waarvoor bestaande partijen zoals InvestNL (start- en scaleup financiering), InvestInternational (internationale financiering) en het Nationaal Groenfonds (transitie landbouw en natuur) met hun huidige en verder op te schalen activiteiten als belangrijke bouwblokken uitstekend gepositioneerd zijn en nieuwe onderdelen ontwikkeld en toegevoegd kunnen worden.¹

Derhalve luidt de oproep nu:

Nederland kan ontsnappen uit een scenario van teruglopend verdienvermogen, wegloland innovatiepotentieel, de-industrialisatie, impasses in transitie-investeringen, gebrek aan budgettaire ruimte voor noodzakelijke publieke investeringen en verregaande ingrepen in de arrangementen van de verzorgingsstaat. Dat vereist een financiële hervorming en een op groei en modernisering gerichte investeringsstrategie. Instrumenteel daarvoor is een geloofwaardige NIB, aanvullend en ondersteunend aan de markt, voor mobilisatie van privaat kapitaal voor investeringen in het verdienvermogen en in de grote transities.

Ruulke Bagijn	Jeroen van Glabbeek	Albert Kuiper	Robert-Jan Smits
Roel Beetsma	Wim van den Goorbergh	Willem van der Leegte	Jorrit Steinz
Thomas Besselink	Raymond Gradus	Frans Muller	Gillian Tans
Dirk de Bilde	Bernard ter Haar	Michiel Muller	Tjark Tjin-A-Tsoi
Peter Blom	Tim van der Hagen	Janet Nieboer	André van Troost
Jan Boomaars	Frank Heemskerck	Jos Nijhuis	Ingo UytdeHaage
Herman Bouter	Theo Henrar	Ali Niknam	Erik Verhoef
Dolf van den Brink	Frank van den Heuvel	Rutger van Nouhuijs	Corinne Vigreux
Arnout Damen	Petri Hofsté	Coen van Oostrom	René van Vlerken
Rob Defares	Hans van Ierland	Constantijn van Oranje	Job van der Voort
Brigit van Dijk - van de Reijdt	Roy Jacobs	Cees Oudshoorn	Casper de Vries
Jeroen Dijsselbloem	Machiel Jansen Schoonhoven	Wim Pelsma	Peter Wennink
Pieter van der Does	Jaap de Keijzer	Jan Prins	Ankie van Wersch
Mariette Doornekamp	Ronald Kleverlaan	Dick Richelle	Michiel Westermann
Willem Drost	David Knibbe	Ted Rudholm	Paul Wevers
Joost Farwerck	Jeroen Kremers	Dirk Schoenmaker	Herman Wijffels
Josephine Feilzer	Neelie Kroes	Dick Sluimers	Corien Wortmann
Chris Figee	Bart Kroon	Hans Smits	

¹ Verdere overwegingen bij scope, structuur, governance en inrichting van de NIB zijn [hier](#) te vinden.

Hardnekkige misverstanden

Allerlei argumenten komen voorbij om maar niets te hoeven doen aan de achterstandspositie van de Rijksoverheid zonder kapitaaldienst en zonder NIB. Een paar hardnekkige misverstanden:

“Wat investeringen zijn valt niet af te bakenen, straks wordt alles een investering genoemd.”

Dat speelt hier niet, immers de investeringen die de NIB binnen haar missie doet moeten met een redelijk rendement weer worden terugverdiend. Het is zeker niet zo dat bij een professionele NIB met een heldere missie en een sterke governance “alle sluizen open gaan”, integendeel.

“Publieke investeringen horen op de Rijksbegroting, niet bij een overheidsbank.”

Dit miskent het verschil tussen investeringen en consumptieve uitgaven. Het miskent bovendien de toegevoegde waarde van de NIB als uitvoeringsorganisatie om partijen bij elkaar te brengen en complexe, langjarige financiële constructies mogelijk te maken. Denk aan projecten zoals havens of hoogwaterbescherming waar meerdere overheden bij betrokken zijn, de financiering van netwerkbedrijven met enorme meerjarige investeringsprogramma's die nu voor extra kapitaal zijn overgeleverd aan de onvoorspelbaarheid van de Rijksbegroting, of aan projecten waarvoor ook privaat kapitaal gemobiliseerd kan worden. Het is niet de kracht van een beleidsdepartement om dit soort zaken telkens *ad hoc* met allerlei externe adviseurs te regelen, met alle tekortkomingen en risico's van dien. Elders heeft men een professionele overheidsbank om dat goed, sober en financieel verantwoord te doen.

“Geen vreemd vermogen aantrekken, het risico voor de Rijksbegroting beperken tot 3 ½ miljard”

Dit miskent het verschil tussen risico en exposure. Inderdaad betekent financiering van 100 miljard voor de nationale investeringsbank een *exposure* van 100 miljard. Maar dat is niet het *risico* voor het ministerie van Financiën. Bij een professioneel bestuurd overheidsbank op afstand van de politiek en onder toezicht van DNB bedraagt het risico voor het ministerie van Financiën een fractie van dat bedrag, net als bij BNG en NWB. Daarnaast biedt de NIB een kans om de bestaande risico's van garantieverlening voor de Rijksbegroting beter te beheersen.

“Het gaat niet lukken de NIB buiten de EMU-criteria te houden”

Dit miskent wat andere landen wel ambiëren én realiseren, maar Nederland niet. Nederland is zonder NIB een buitenbeentje. In Duitsland blijft de financiering van KfW buiten de EMU-cijfers, in Italië die van CDP. Dat geldt ook voor Europese landen die de laatste jaren zo'n overheidsbank hebben opgericht, zoals Frankrijk met Bpifrance in 2013 en Portugal met BPF in 2020. In Europa is het niet de uitzondering maar de regel dat dergelijke overheidsbanken buiten de EMU-cijfers blijven.² CBS en Eurostat gaan dat niet opeens voor Nederland dwarsbomen. Europa zit te springen om een Nederland dat meedoet en zijn mannetje staat. Waar een wil is, is een weg. Als Nederland ook een overheidsbank wil inrichten op afstand van de overheid en buiten de EMU-criteria, dan gaat dat een competente Rijksoverheid zeker lukken. Overigens is het niet anders dan bij BNG, NWB en FMO in ons eigen land, die ook allemaal buiten de EMU-cijfers zijn gepositioneerd.

² Dat is – op solide inhoudelijke gronden – het geval in tenminste: Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal, Luxemburg, Bulgarije, Cyprus, Malta, Polen, Slowakije, Hongarije en Slovenië.

“De voorgespiegelde leverage factor van 10 is onrealistisch”

In de oproep wordt tentatief gesproken van een eigen vermogen van 10-12 miljard dat een basis biedt, na aantrekken van vreemd vermogen in de private kapitaalmarkt, voor financiering in de orde van 100 miljard. Deze leverage factor van pakweg 10 is gevalideerd door deskundigen van Oliver Wyman en prudent gezien het profiel van de voorgestelde groep, met assets over het brede scala van relatief risicovolle risicodragende financiering van start- en scaleups tot minder risicovolle langetermijnfinanciering van infrastructuur voor de grote transities zoals netwerkinfrastructuur voor de energietransitie, en van alles daar tussenin. Ter vergelijking: de leverage factor bedraagt³ bijna 1 bij InvestNL/InvestInternational (revolving funds), 3½ bij Bpifrance, 13½ bij CDC France en KfW⁴, 24 bij BNG en 34 bij NWB.

“De naam van deze nieuwe financiële groep zou niet bank (NIB) maar instelling (NII) moeten zijn”

Het kenmerk van een bank is dat deze, op basis van het eigen vermogen, vreemd vermogen aantrekt en op die manier een veelvoud aan allerlei op maat gemaakte al dan niet risicodragende financiering kan verstrekken (leverage). Dat is iets anders dan een revolving fund, waar de overheid er al veel van kent maar waar geen sprake is van leverage en daardoor ook niet van de schaal die hier nodig is. Met alleen een groter revolving fund schiet Nederland niets op, dan blijft de achterstand ten opzichte van andere landen die wél een KfW (Kreditanstalt = bank) hebben groot en groeiende. Daarbij gaat het wel, net als bij KfW in Duitsland, om een bank zonder standaard bankvergunning, onder bij wet toegespitst toezicht van DNB en AFM om de professionaliteit en de afstand van besluitvorming tot politiek en ambtenarij te waarborgen en toe te zien op solide beheersing van de financiële risico's. Toezicht dat bij wet is toegespitst op de aard van deze publieke financiële groep, niet het volle banktoezicht van de ECB. Voor het overige geldt natuurlijk “what's in a name”: de groep die voldoet aan de vier in de samenvatting genoemde, essentiële kenmerken mag uiteindelijk ook best een andere naam krijgen.

³ Voor Bpifrance, CDC France, KfW, BNG en NWB zijn dit cijfers over 2025. InvestNL en InvestInternational hebben nog geen jaarcijfers over 2025 gepubliceerd, derhalve betreft het genoemde cijfer 2024.

⁴ In de Kamerbrief over nationale investeringsinstelling van 11 december 2025 wordt voor KfW in 2024 een factor van slechts 3 genoemd, echter dat betreft een risicogewogen CET1 toezichtratio die niets zegt over hoeveel financiering er wordt verstrekt. De wel relevante, ongewogen factor is uit het jaarverslag eenvoudig af te leiden (activa gedeeld door eigen vermogen) en bedroeg 14 in 2024 en 13½ in 2025.